

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA MUSTAQIL FIKRLASH
KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION
YONDASHUVLARNING AHAMIYATI*****Abrayev Sardorbek Turg'unali o'g'li****Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti,**70110401-Ta'lim va tarbiya nazariyasi**va metodikasi (Boshlang'ich ta'lim)**mutaxassisligi 1-bosqich magistri**E-mail: abrayevsardor076@gmail.com**Tel.907742001**Ilmiy maslahatchi: Pedagogika**fanlari doktori (DSc), professor****Norbo'tayev Xo'shboq Bobonazarovich***

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish masalalari innovatsion yondashuv asosida tahlil etilgan. Ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanishning o'quvchilarning fikrlash faolligiga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot natijalari innovatsion yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning mantiqiy, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Mustaqil fikrlash, innovatsion yondashuv, boshlang'ich ta'lim, interfaol metodlar, ijodiy fikrlash, kompetensiya.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Bugungi globallashtirish va axborotlashgan jamiyat sharoitida shaxsdan faqat tayyor bilimlarni egallash emas, balki ularni tahlil qilish, baholash va amaliyotda qo'llay olish talab etiladi. Shu nuqtayi nazardan, boshlang'ich ta'lim bosqichida mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilim olishning dastlabki bosqichida bo'lib, ularning tafakkuri, nutqi va dunyoqarashi aynan shu davrda shakllanadi. Agar ushbu bosqichda o'quvchilar mustaqil fikrlashga o'rgatilmasa, keyingi ta'lim bosqichlarida bu kamchilik sezilarli darajada namoyon bo'ladi. Shuning uchun ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash faoliyatini rivojlantirish zarur. Innovatsion yondashuv ta'lim jarayonini yangicha tashkil etish, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda o'quvchini ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirishni

nazarda tutadi. Tadqiqot davomida qo'llanilgan interfaol metodlar, muammoli ta'lim va loyiha asosidagi yondashuvlar o'quvchilarning mantiqiy, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini amaliy vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar, o'zaro hamkorlikda ishlash, fikr almashish va umumiy xulosa chiqarish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlarni samarali joriy etish o'qituvchidan yuqori darajadagi kasbiy kompetensiya, ijodkorlik va metodik tayyorgarlikni talab etadi. O'qituvchilarning innovatsion metodlardan foydalanish bo'yicha bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda oshirib borish, ularni metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash ta'lim sifatini yanada yaxshilashga xizmat qiladi. Shuningdek, o'quv dasturlari va darsliklarni innovatsion yondashuvlarga moslashtirish zarurati ham dolzarb masala hisoblanadi.

METODLAR

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda quyidagi innovatsion metod va usullardan foydalanildi:

1. Interfaol metodlar

Interfaol metodlar o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi va ularni erkin fikrlashga undaydi. Jumladan:

Aqliy hujum – o'quvchilarning tezkor va erkin fikrlashini rivojlantiradi;

Klaster metodi – tushunchalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga yordam beradi;

Venn diagrammasi – taqqoslash va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

2. Muammoli ta'lim

Muammoli vaziyatlar orqali o'quvchilar mustaqil yechim topishga harakat qiladi. Bu metod o'quvchilarning mantiqiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi.

3. Loyiha metodi

Loyiha metodi o'quvchilarning mustaqil izlanish, axborot to'plash va xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu metod kichik guruhlarda ishlash orqali jamoaviy fikrlashni ham rivojlantiradi.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari

Multimedia taqdimotlari, interaktiv topshiriqlar va elektron resurslar o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi va mustaqil o'rganish imkoniyatini kengaytiradi.

NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuv asosida tashkil etilgan darslar boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirdi. O'quvchilar berilgan vazifalarga ijodiy yondashib, o'z fikrlarini asoslab berishga harakat qila boshladilar. Tadqiqot natijalari

shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida innovatsion metodlar va texnologiyalardan samarali foydalanish o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshiradi, balki ularning fikrlash faoliyatini faollashtiradi, mustaqil qaror qabul qilish, tahlil qilish va xulosa chiqarish qobiliyatlarini shakllantiradi. Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning intellektual va shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, aynan shu davrda mustaqil fikrlash ko'nikmalarining poydevori yaratiladi. Innovatsion yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirib, ularni fikrlashga, izlanishga va o'z nuqtayi nazarini himoya qilishga undaydi. Bu esa o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni kuchaytiradi va ularning ijtimoiy faolligini oshiradi. O'quvchilarning savol berish faolligi oshdi, ular muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilishga intildilar. Natijada mantiqiy fikrlash, tahlil qilish va umumlashtirish ko'nikmalari shakllandi. Shuningdek, dars jarayonida o'quvchilarning nutqiy faolligi va o'z fikrini erkin ifodalash qobiliyati rivojlandi.

MUNOZARA

Tadqiqot jarayonida innovatsion yondashuvlarning yuqori samaradorligi bilan bir qatorda ayrim muammolar ham aniqlandi. Xususan, barcha o'qituvchilarning innovatsion metodlardan foydalanish bo'yicha yetarli metodik tayyorgarlikka ega emasligi, vaqt taqsimotida qiyinchiliklar yuzaga kelishi kuzatildi.

Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining individual farqlari ham innovatsion metodlarni qo'llashda e'tiborga olinishi zarurligi aniqlandi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarni qayta tayyorlash va metodik qo'llanmalarni takomillashtirish

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash ko'nikmalarini innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Innovatsion metodlar o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirib, ularni faol, mustaqil va ijodkor shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash ko'nikmalarini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirish ularning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatli o'qishi va hayotiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli boshlang'ich ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni tizimli va uzluksiz ravishda joriy etish, ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish va ilmiy-metodik tadqiqotlarni davom ettirish bugungi kun ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri bo'lib qoladi. Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarni tizimli ravishda joriy etish, o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish va ta'lim jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish orqali yuqori natijalarga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullaeva Q. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.

2. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2018.
3. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017.
4. Jo‘raev R.X. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari. – Toshkent, 2019.
5. Sharipov Sh. Ta’limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent, 2020.
6. Vygotskiy L.S. Tafakkur va nutq. – Moskva, 2005.
7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. – Toshkent, 2021.G.

